Doporučení k AI na FHS UK

Doporučení k využívání generativní umělé inteligence ve vzdělávání na FHS UK
Následující materiál navazuje na doporučení formulovaná na úrovni Univerzity Karlovy a doplňuje je při zohlednění specifik naší fakulty (obecná stránka je zde , včetně separátních informací pro vyučující a studující). Bere při tom v potaz i postupy jiných univerzit. Určený je v první řadě k tomu, aby si ho vyučující i studující procházeli – nejlépe společně – a posloužil jako východisko jejich diskuse.

Domníváme se, že při práci s umělou inteligencí (AI) je vždy nutné myslet na cíle, se kterými na akademickou půdu přicházíme. Těmi jsou v případě FHS důraz na **kritické čtení**, **společnou diskusi** a také na **vlastní výzkum a tvorbu**. Současně klade fakulta důraz na **vlastní iniciativu** a hledání **individuální studijní cesty** pro uchopení současného turbulentního světa. S tím souvisí podpora **experimentace**, ale zároveň také vyšší nároky na **osobní odpovědnost** studujících. Zkoumání potenciálu AI tedy podporujeme, je však třeba, aby její využití bylo přínosné pro vzdělávání, bezpečné a dělo se v souladu s principy akademické integrity. Při práci s AI doporučujeme:

1. **S AI technologiemi se seznamte v praktické rovině** a vyzkoušejte si jejich silné i slabé stránky při řešení různých pracovních úkolů – překlady, parafráze, sumarizace textu, vysvětlování pojmů, příprava podkladů pro prezentace... Nebojte se experimentovat.
2. **Zohledněte specifické vzdělávací cíle, kterým by AI mohla pomoci – nebo naopak jejich dosažení mařit – ve vztahu ke konkrétním kurzům**. Vzhledem k univerzalitě, rozmanitosti a rychlým proměnám generativní AI nelze spoléhat na to, že existuje jedno „správné“ řešení pro její roli ve výuce. Je potřeba vždy uvažovat v rámci kontextu dané disciplíny, předmětu, a hlavně cílů, které výuka sleduje.
3. **Na začátku každého kurzu si požadavky k využití AI vyjasněte.** Vyučujícím a studujícím se nabízí možnost vzájemně se učit a společně diskutovat nad možnostmi, limitacemi a riziky AI technologií i hledat pravidla využití, která by byla pro obě strany srozumitelná a přijatelná. V konečné instanci je nicméně třeba vždy respektovat pokyn vyučujícího konkrétního kurzu.
4. **Při použití AI dbejte na ochranu osobních a citlivých dat.** Všechny pokyny a informace, které poskytnete AI, jsou zaznamenávány jejich poskytovatelem. Zadávejte proto pouze takové informace, u kterých by nevadilo jejich zveřejnění, případně je anonymizujte.
5. **K výstupům AI přistupujte opatrně a ověřujte jejich správnost**. Současné systémy – zejména velké jazykové modely jako ChatGPT – mají nezanedbatelnou chybovost. Tj. mohou se vyjadřovat autoritativně a přesvědčivě, aniž by nějak signalizovaly, že informace, které poskytují, jsou spekulativní, či zcela fiktivní.
6. **Mějte na paměti, že za jakýkoli publikovaný či odevzdaný text může nést odpovědnost pouze lidský autor.** AI nelze jako autora uvádět. Za jakékoli chyby či nepřesnosti, které vámi autorizovaný text obsahuje, odpovídáte vždy jen vy. AI je pouze nástroj, který může naši vlastní práci usnadnit a zlepšit, nikoli ji nahradit.
7. **Při využití AI buďte transparentní**. Pokud na nějaký nástroj při své práci spoléháte, deklarujte to a reflektujte, jak byl využit. To jednak zajistí integritu vaší práce, jednak to pomůže ostatním udělat si představu o tom, na co vše se AI nástroje mohou hodit.

Dokument vznikl ve spolupráci vyučujících a studujících FHS UK.
Doporučení pro používání nástrojů generativní umělé inteligence (AI) v závěrečných pracích na FHS UK
Na základě dokumentů „Doporučení o generativní umělé inteligenci v závěrečných pracích“, a „Citování výstupů generativní umělé inteligence“, vydaných Týmem pro generativní AI na Univerzitě Karlově (dále: UK) při Ústřední knihovně UK, je vydáváno toto „Doporučení pro používání nástrojů generativní umělé inteligence (AI) v závěrečných pracích na Fakultě humanitních studií univerzity Karlovy“ (dále jen: FHS UK, dále jen „Doporučení“). Doporučení se vztahuje na všechny studující UK FHS ve všech formách studia. Generativní umělou inteligencí (dále jen „AI“) se rozumí nástroj schopný na základě obvykle multimodálního vstupu (text, hlas apod.) vytvářet strukturovaný text nebo jiná data prostřednictvím generativních algoritmů. Závěrečnou prací se rozumí vysokoškolská práce bakalářská, magisterská nebo disertační, jejíž obhajoba je nutná pro absolvování příslušného akreditovaného studijního programu.

FHS UK podporuje využívání nástrojů a vzdělávání se v oblasti AI studujícími i akademickými pracovníky a dalšími zaměstnanci. Toto užití však musí být v souladu s platnými legislativními normami, právním řádem ČR, obecnými etickými principy akademické integrity nebo nadřazenými vnitřními předpisy Univerzity Karlovy a jejích součástí.

Příloha ke stažení: Vymezení způsobu využití generativní AI v závěrečné práci

Základní principy užití AI při psaní závěrečných prací

- Za závěrečnou práci odpovídají studující, kteří by vždy měli kontrolovat výstupy AI a AI používat způsobem v souladu s akademickou etikou a zadáním práce. Autorem/autorkou závěrečné práce jsou vždy studující. Pokud by se v závěrečné práci vyskytly chyby způsobené AI, nelze se na AI zpětně odvolávat. AI je nástroj, který na základě interakce s uživatelem modifikuje či generuje obsah, nikoli spolehlivý zdroj informací (ten představují zejména primární a sekundární literatura).
- Využívání nástrojů AI musí být bezpečné. Nástroje AI jsou většinou trénovány na vložených datech a obecně nezajišťují jejich důvěrnost nebo ochranu. Proto je nepřípustné do nástrojů AI vkládat osobní, citlivá nebo chráněná data a studující nesou odpovědnost za případné porušení ochrany dat, např. těch, která podléhají platné legislativě (GDPR apod.). Výjimkou jsou nástroje AI provozované lokálně, a to za předpokladu, že budou ze strany UK vyhodnoceny jako bezpečné. Studující se rovněž zavazují nepoužívat AI nástroje, které byly vyhodnoceny Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost nebo UK jako potenciálně nebezpečné (např. DeepSeek).
- Využívání nástrojů AI musí být etické, transparentní a deklarované, viz čl. 5 odst. 2 písm. d) Opatření děkanky FHS UK č. 3/2026. Zjištění nedeklarovaného použití AI nebo jejího použití v nepřípustném rozsahu může vést k negativnímu hodnocení obhajoby závěrečné práce nebo zahájení disciplinárního řízení, případně k zahájení řízení o vyslovení neplatnosti vykonání státní zkoušky nebo její části, bude-li pochybení zjištěno až po složení části státní závěrečné zkoušky či po absolvování studia. V případě jakýchkoli pochybností je žádoucí, aby studující použití nástrojů AI konzultovali se svými vedoucími a školiteli.
- Využívání nástrojů AI je volbou samotných studujících, kteří nesmí být v žádném kontextu nuceni nástroje AI používat. Někteří studující vždy upřednostňují vlastní samostatnou práci a mohou mít obavy, že využívání AI by negativně ovlivnilo rozvoj jejich kompetencí a kritického myšlení. Jiní studující mohou uplatnit závažné výhrady např. z morálních, psycho-sociálních, environmentálních nebo jiných podobných důvodů.
- Výstupy nástrojů AI musí být řádně a přesně citovány podle určité normy, např. MLA (Modern Language Association of America – MLA Style Manual), nebo Chicago Manual of Style apod. Citace podle MLA může vypadat například takto:
  - *,,Popiš symboliku zeleného světla z románu Velký Gatsby od F. S. Fitzgeralda"* prompt. ChatGPT, verze z 13. 2., OpenAI, 8. 3. 2023, chat.openai.com/chat.
  - *„Pointillistická malba ovečky na prosluněném poli z modrých květin"* prompt, DALL-E, verze 2, OpenAI, 8. 3. 2023, labs.openai.com/.

Způsoby využití nástrojů AI (tzv. „semafor")

Způsoby využití nástrojů AI jsou rozděleny do tří stupňů podle toho, jak ovlivňují výslednou závěrečnou práci – od nejméně zásadního prvního stupně až po kritický třetí stupeň, v němž použití AI odporuje platné legislativě, nadřazeným předpisům nebo čestnému prohlášení, připojovanému k závěrečné práci. Stupně jsou symbolicky označeny barvami ve stylu „semaforu".

- **První („zelený") stupeň** je považován za bezproblémový.
- **Druhý („oranžový") stupeň** by měl být vždy konzultován s vedoucím či školitelem práce, který může určité způsoby využití nástrojů AI popsané v tomto stupni označit jako nepřípustné. Využití AI v rámci „oranžového" stupně je možné specifikovat např. pomocí „Vymezení způsobu využití generativní AI v závěrečné práci", viz Příloha 1.
- **Třetí („červený") stupeň** je nepřípustný za všech okolností.

TVORBA A KOMPOZICE TEXTU

- **Stupeň 2 („oranžový"):**
  Konzultace základní myšlenky textu, diskuse o hlavních tezích textu, generování návrhu osnovy textu, získání zpětné vazby k částem textu během jeho tvorby nebo po jeho dokončení. Ve všech těchto případech generovaný text není vkládán do textu závěrečné práce. Generování textu z textových, zvukových či jiných poznámek a doslovný přepis zvukových poznámek. Přeformulování vlastního textu. Komplexní užití nástrojů jako je Microsoft Copilot 365 v nástrojích Microsoft Office (Excel, Word apod.)
- **Stupeň 3 („červený"):**
  Vytvoření celé práce pomocí promptů, kde studující vystupuje pouze v roli editora. Generování celých částí textu nebo pramenů či dat.

JAZYKOVÁ A STYLISTICKÁ ÚPRAVA PRÁCE

- **Stupeň 1 („zelený"):**
  Gramatická oprava jednotlivých slov nebo úseků, oprava syntaxe.

- **Stupeň 2 („oranžový“):**
  Stylistická korektura krátkých úseků práce.

- **Stupeň 3 („červený“):**
  Nahrávání dlouhých úseků textu nebo celé práce a jejich stylistické přepsání nástroji AI.

PŘEKLADY
- **Stupeň 1 („zelený“):**
  Konzultace vlastního překladu s nástroji AI.

- **Stupeň 2 („oranžový“):**
  Oprava vlastního překladu nástroji AI. Překlad určitých částí práce nástroji AI.

- **Stupeň 3 („červený“):**
  Nahrání celé závěrečné práce nebo jejích podstatných částí a jejich překlad pomocí nástrojů AI.

VYHLEDÁVÁNÍ, ČTENÍ A INTERPRETACE ZDROJŮ
- **Stupeň 2 („oranžový“):** Provedení základní rešerše dostupných zdrojů, konzultace strategií pro samotnou rešerši, konzultace rešeršních dotazů, konzultace pomáhající porozumění. Analýza konkrétní literatury – prioritizace. Generování rešeršních dotazů. Vypracování rešerše.

- **Stupeň 3 („červený“):** Sepsání sekce Přehled literatury (Literature review) nebo podobné části práce.

TVORBA ODVOZENÉHO OBSAHU
- **Stupeň 1 („zelený“):** Konzultace podoby vlastního odvozeného obsahu (abstrakt, bibliografie, rejstřík). Generování mediálního obsahu jako jsou doprovodné obrázky, grafy, náčrty.

- **Stupeň 2 („oranžový“):** generování odvozeného obsahu (abstrakt, bibliografie, rejstřík).

- **Stupeň 3 („červený“):** Generování úvodu a závěru práce.

ANALÝZA A INTERPRETACE PRAMENŮ A DAT
- **Stupeň 2 („oranžový“):** Konzultace strategií a metod analýzy a interpretace pramenů a dat.

- **Stupeň 3 („červený“):** Generování analýzy a/nebo interpretace dat či pramenů.